

Ariile culturale ale României

Provocarea analizei regionale

Care este în prezent configurația culturală a țării? Există complexe de trăsături culturale în funcție de care să poată fi delimitate arii sau macrozone specifice? Dominant este răspunsul dat în termeni de regiuni istorice: Moldova, Muntenia, Transilvania, Oltenia, Dobrogea, Banat, Crișana-Maramureș. Demografi, etnografi și sociologi reiau cu mare frecvență teza regiunii istorice ca principală unitate de diferențiere culturală a țării. Și argumentele în favoarea existenței unei astfel de teze par să fie convingătoare.

Există însă anumite evidențe empirice care sugerează o anumă *inadecvare a tezei regiunilor istorice în explicarea diferențierii culturale a țării*. Provocarea vine din partea analizei regionale.

Este știut că între modelele culturale de mare profunzime și comportamentele demografice este o legătură semnificativă. Regiunile istorice fiind marca unor astfel de modele culturale este firescă observarea unei asocieri între regiunea istorică și patternul demografic [Vl. Trebici 1984, Vl. Trebici 1986]. Deși există, aceste asocieri sînt totuși destul de slabe. Dacă, spre exemplu, se controlează categoria de mărime a orașelor, natalitatea urbană nu mai diferă semnificativ în funcție de regiunea istorică [D. Sandu, 1989 a].

O clasificare multicriterială a județelor sub aspectul profilului lor demografic rural indică eterogenitatea regiunilor istorice din acest punct de vedere [D. Sandu, 1989 b]: Maramureșul este mai „apropiat” de Bistrița-Năsăud decît de Satu Mare împreună cu care participă la provincia Crișana-Maramureș; Vîlcea este mai asemănătoare cu județele Munteniei decît cu cele ale Olteniei din care face parte; Hunedoara deși este un județ transilvănean se apropie mai mult de Banat (prin Caraș-Severin) decît de profilul demografic transilvănean. Toată această configurație care se abate de la regula regiunii istorice se regăsește și atunci cînd se grupează județele din punct de vedere al profilului lor global de dezvoltare [D. Sandu 1987: 165].

Dacă din punct de vedere al structurii globale de dezvoltare și din punct de vedere demografic județele se grupează altfel decît pe regiuni istorice, rezultă că și din punct de vedere cultural ele au o configurație de grupare diferită de cea asociată cu regiunile istorice. Și aceasta din simplul motiv că modul în care oamenii își organizează propria lor viață este dependent de acest profil de dezvoltare al zonei în care trăiesc.

Este deci necesar să se ajungă la arii culturale mai omogene decît regiunile istorice. În același timp, aceste arii trebuie să respecte princi-

pile economicității și cuprinderii integrale : numărul lor să fie mai mic decit al județelor și toate județele să fie incluse într-o arie culturală.

Premisele în funcție de care propun un răspuns la această problemă vizează : **a.** raportul dintre profilul cultural latent și cel empiric, **b.** raportul dintre rural și urban în determinarea profilului cultural specific al unei zone, și **c.** caracterul vag, indefinit, al granițelor dintre arii culturale.

Profiluri culturale latente și empirice

Nivelul cel mai concret la care pot fi înregistrate diferențele culturale dintre unitățile teritoriale este cel al modului de viață. În funcție de anumite orientări valorice și constrîngerii de mediu, oamenii își organizează propria viață în mod mai mult sau mai puțin diferit. Prezența unor orientări valorice similare și a unor constrîngerii comune într-un teritoriu dat duce, în ultimă instanță, la apariția unui mod de viață dominant în acel teritoriu. Orientările valorice sînt latente, neobservabile direct. Ele dau ceea ce s-ar putea numi profilul cultural latent al unui individ sau grup social. În schimb, comportamentele și condițiile de viață au o vizibilitate mare.

Dat fiind interacțiunea dintre cele trei componente menționate, comportamentele și condițiile de viață pot fi folosite pentru estimarea orientărilor valorice, a profilului cultural latent.

Vom încerca, în consecință, să estimăm profilul cultural al unor colectivități prin manifestările vizibile ale acestui profil și prin condiționările comportamentelor culturale. În seria condiționărilor cele mai importante sînt :

A. Distribuția ecologică a populației	● regiune istorică
	● regiune geografică
	● pattern-ul de urbanizare a zonei
B. Compoziția populației :	● structură pe vîrste
	● grupuri etnice : români-minorități
	● ocupații :
	— agricole — neagricole
	— în agricultură cooperatistă — individuală.
C. Rețele de comunicare :	● drumuri modernizate
	● abonamente TV
	● abonamente telefonice

În seria comportamentelor cu mare relevanță culturală am reținut :

D. Fenomenele demografice : (ca agregare de comportamente de același tip)	● fertilitate
	● mortalitate infantilă
	● divorțialitate
	● migrație

Distribuția ecologică, rețelele de comunicare și compoziția populației sînt fapte de morfologie socială, moduri sociale de a fi (E. Durkheim). Consider, deci, că astfel de fapte au o transparență culturală deosebită.

Împreună cu anumite fenomene demografice ele permit reconstituirea unui *profil cultural empiric al unei zone*. Totalitatea valorilor pe care indicatorii subsumați celor patru dimensiuni le înregistrează pentru o unitate teritorială constituie profilul cultural empiric al acesteia. Prin el se estimează profilul cultural latent. Ipoteza de bază a analizei susține deci că anumite fapte de morfologie socială și anumite comportamente demografice sînt semnificative pentru profilul cultural latent al unei unități teritoriale.

Majoritatea dimensiunilor implicate în analiză sînt semnificative pentru polaritatea tradițional-modern. Nu se subsumează acesteia indicatorii referitori la regiunea istorică, regiunea geografică, apartenența etnică. Specificitatea culturală a unei zone rezultă, deci, pe de o parte din poziția ei pe continuumul tradițional-modern iar, pe de altă parte, din valori locale cu variație independentă de cea a continuumului respectiv.

Satele sînt mai diferențiate decît orașele

Diversitatea teritorială a vieții culturale de pe teritoriul țării este evidentă. Această evidență se impune mai ales cînd privim satele. Acestea se constituie frecvent ca grupări compacte sub aspect teritorial, cu profiluri culturale asemănătoare. În lipsa unor conurbații veritabile, de mare extindere, orașele sînt majoritar dispersate.

Cultura standardizată prin mass media, locuințe la bloc, locuri de muncă în medii artificiale etc. este prezentă mai mult în urban decît în rural. Din acest motiv, orașele par să fie mai asemănătoare între ele decît satele. Există desigur și o specificitate culturală a orașelor. Aceasta pare să fie dată însă mai mult de influența mediului rural în care ele trăiesc. Și, dacă, aceste ipoteze sînt valabile, atunci se poate conchide că o împărțire a țării pe arii culturale ar urma să favorizeze satul în raport cu orașul. Indicatorilor rurali ar trebui, deci, să li se acorde o mai mare pondere decît celor urbani. Aceasta este o altă premisă de la care pornim în încercarea de a delimita ariile culturale ale României.

Ariile culturale

Pornind de la premisele menționate am realizat o grupare a județelor țării în funcție de similitudinea profilurilor culturale ale acestora, folosind *analiza cluster cu legături complete*.

În principiu, metoda grupează în aceeași formațiune unitățile care au profilurile cele mai asemănătoare. Cu cît asemănarea este mai mare, cu atît este mai ridicată valoarea indicelui de consistență (similitudine) asociat grupei. În cadrul grupelor de județe se disting nuclee de similitudine („perechi reciproce”), județele care se aseamănă cel mai mult între ele și nu cu alte județe. Metoda generează grupări ierarhice: pe măsură ce se acceptă un prag mai redus de acces în grupă, aceasta se extinde incluzînd alte unități sau alte grupe. O dată cu sporirea numărului elementelor care o compun, grupa devine mai eterogenă, cu un indice de consistență mai redus.

Fără a mai face alte precizări tehnice deocamdată, prezint în continuare o variantă de „citire” a rezultatelor analizei cluster cu legături complete, aplicată unui set de 19 indicatori relevanți pentru profilul cultural al județelor*. În această variantă de interpretare a rezultatelor analizei cluster, România era structurată la mijlocul anilor '80 în 16 arii culturale (în paranteze sînt indicii de consistență pe subgrupe).

● Arii culturale ale României rezultate din analiza Cluster cu legături complete, aplicată unui set de 40 județe × 19 indicatori:

<i>Aria 1</i>	consistență	0,37
Botoșani, Vaslui (0,88), Neamț, Vrancea (0,88); Galați Iași (0,83); Bacău		
<i>Aria 2</i>	consistență	0,55
Ialomița, Călărași (0,88); Tulcea, Brăila		
<i>Aria 3</i>	consistență	0,30
Teleorman, Giurgiu, (0,89); Olt, Mehedinți, Dolj		
<i>Aria 4</i>	consistență	0,30
Vilcea, Dîmbovița (0,73); Argeș, Prahova (0,68)		
<i>Aria 5</i>	consistență	0,82
Caraș-Severin, Hunedoara (0,82)		
<i>Aria 6</i>	consistență	0,68
Timiș, Arad (0,68)		
<i>Aria 7</i>	consistență	0,57
Cluj, Bihor (0,57)		
<i>Aria 8</i>	consistență	0,34
Covasna, Harghita (0,76); Mureș, Sălaj (0,62)		
<i>Aria 9</i>	consistență	0,54
Alba, Maramureș (0,76); Bistrița-Năsăud		
<i>Aria 10</i>	consistență	0,78
Brașov, Sibiu (0,78)		
<hr/>		
<i>Aria 11</i> : Satu Mare	<i>Aria 14</i> : Constanța	
<i>Aria 12</i> : Gorj	<i>Aria 15</i> : Suceava	
<i>Aria 13</i> : Buzău	<i>Aria 16</i> : București	

Aceste grupări sînt derivate în baza deciziei de a considera ca nivel minim de acceptare în grupă a unui județ pragul de 0,30. În cadrul fiecărei grupe, deci, nivelul minim de similaritate între perechile de județe este de 0,30. Nu am aplicat această regulă județului Satu Mare. Acesta

* — În funcție de dimensiunile de analiză menționate, acești indicatori sînt: A. *distribuția ecologică a populației* — 1. județe din Moldova, 2. județe din Transilvania, Banat sau Crișana-Maramureș, 3. județe din Muntenia, Oltenia sau Dobrogea, 4. indicii de localizare dominante a populației rurale la munte, deal sau cîmpie, 5. pondere populație urbană în 1966, 6. indicele mărimii medii a orașelor din județ; B. *compoziția populației* — 7. pondere populație de +60 ani la 01.01. 1988, 8. salariați la 1000 locuitori în comune, 9. salariați/cooperatori care au lucrat în agricultură, 10. pondere teren agricol în gospodăriile particulare, 11. pondere români în 1977; C. *rețele de comunicare* — 12. pondere străzi modernizate; 13. abonamente TV la 1000 locuitori, 14. abonamente telefon la 1000 locuitori; D. *fenomene demografice* — 15. rata totală a fertilității; 16. rata mortalității infantile, 17. rata divorțialității, 18. rata imigrării, 19. indice înigrare din comunele altui județ măsurat cu imigranți pe durata vieții la recensămîntul din 1977. Toți indicatorii pentru care nu se fac alte specificații au valori determinate la nivel de total comune din județ, anul 1985 sau 1986. Pentru a evita supraponderea dimensiunii urbanizării, a fost exclus din analiză un al 20-lea indicator referitor la gradul de urbanizare în 1986.

se situează la granița dintre grupele Bihor-Cluj pe de o parte și Covasna-Harghita pe de altă parte.

În fig. 1 este realizată transpunerea pe hartă a ariilor culturale. În cadrul grupelor formate din mai mult de două județe, nucleeele („perechile reciproce”) sînt marcate prin bare care unesc județele componente.

O imagine mai exactă a raporturilor dintre grupe și subgrupe rezultă din figura 2. Aceasta prezintă în formă arborescentă nivelul la care fiecare județ intră într-o grupă. Fiecare grupă de județe (inițial formată din numai cîte un județ) este reprezentată printr-un arc de graf (ramuri). Nivelul la care se întîlnesc două arce de graf, în raport cu scala din stînga figurii, indică pragul la care se contopesc grupele reprezentate de arcele respective. Neamț și Vrancea, spre exemplu, constituie nucleul unei grupe la nivelul de similitudine de 0,90 (prin rotunjirea sutimilor). Un alt nucleu al aceleiași grupe este constituit din Botoșani și Vaslui la același nivel de 0,90.

Cele două nucleee formează o grupă de 4 județe la nivelul 0,70.

Pentru *validarea acestei clasificări* sînt semnificative și utilizabile cel puțin următoarele criterii: proximitatea teritorială, stocul de învățămînt și alte particularități culturale decît cele folosite explicit în cadrul analizei multicriteriale.

În legătură cu primul criteriu este de așteptat ca județele aparținînd aceleiași grupe să fie cit mai apropiate sau, și mai mult, să constituie o zonă compactă. Această așteptare este formulată pornind de la premisa că similitudinea culturală este generată în primul rînd de procese de comunicare/difuziune culturală și în al doilea rînd de similitudinea situațiilor socio-economice. Or, proximitatea teritorială favorizează comunicarea intensă. Dacă grupările ar fi formate majoritar din județe dispersate teritorial s-ar putea conchide că indicatorii folosiți nu sînt semnificativi pentru viața culturală comunitară sau că procesul de comunicare culturală este neimportant în structurarea similitudinilor culturale.

Simpla inspectare a hărții din fig. 1 arată că grupările sînt majoritar compacte. Din totalul de 11 grupări (dacă se include și perechea Buzău-Suceava care nu apare pe hartă) formate din cel puțin cîte două județe, 8 sînt compacte în sensul că județele care le compun sînt în contiguitate teritorială. Se pare, deci, că indicatorii folosiți sînt semnificativi pentru viața culturală și/sau că procesele de comunicare culturală au un rol important în structurarea grupurilor respective. Ariile culturale de tip „insulă” [A. Golopenția, D. Georgescu, 1948 : 29] ar putea fi asociate cu specificul lor accentuat ca : mod de urbanizare (București și Constanța); zone de contact între regiuni istorice diferite (Suceava, Buzău, Gorj); structura etnică și îndepărtarea de județul cu care se aseamănă cel mai mult (Sălaj, Satu-Mare).

Am menționat deja că nivelul de instrucție ar putea fi un criteriu de validare a clasificării, în condițiile în care nu a fost inclus în setul variabilelor folosite pentru clasificare. În tabelul 1 este prezentată ponderea persoanelor de peste 12 ani care au absolvit liceul sau facultatea și cea a intelectualilor și funcționarilor în totalul populației active a județului. Datele sînt vechi, fiind culese în 1977 la ultimul recensămînt. Inerția stocului de învățămînt și mai ales a rangurilor între județe din acest punct de vedere este foarte mare. Din acest motiv este de așteptat ca

cei doi indicatori să „spună ceva” despre clasificarea culturală a județelor. Ei nu sînt propriu-zis o măsură a stocului de învățămînt dar sînt semnificativi pentru nivelul acestuia.

Datele din tabelul 1 sugerează un grad ridicat de eterogenitate culturală în cadrul grupelor formate din mai multe județe. Aceste date nu susțin configurația grupărilor ci pe aceea a subgrupelor. Astfel, se observă cu ușurință că Botoșani și Vaslui au stocul minim de învățămînt în cadrul județelor Moldovei. Maximul se înregistrează, la nivelul aceleiași grupe, în cadrul subgrupeii Galați-Iași. De asemenea, se evidențiază că nucleul grupeii a 3-a format din Teleorman și Giurgiu (concordant în bună măsură cu fostul Ilfov) este caracterizat printr-un stoc minim de învățămînt. Vilcea și Dimbovița au o pondere mai mică de persoane cu nivel ridicat de instrucție în raport cu Argeș și Prahova. În general, în toate grupele alcătuite din cel puțin trei județe, nucleeele acestora sînt omogene sub aspectul profilului educațional. În baza acestei omogenități educaționale a nucleelor de grupă se poate conchide că cei doi indicatori nu infirmă clasificarea realizată în ansamblul ei. O excepție de la regula omogenității nucleelor se înregistrează cu raportul dintre Mureș și Sălaj. Nu este clar dacă includerea acestui ultim județ în aceeași grupă cu Harghita, Covasna și Mureș reflectă o realitate mai puțin cunoscută sau un artefact statistic.

O situație particulară greu de explicat o are perechea Suceava-Buzău. Cele două județe au fost prezentate ca arii culturale distincte în pofida faptului că analiza cluster le situează în cadrul aceleiași grupări (vezi fig. 1). O arie culturală presupune în esență și vecinătatea sau oricum,

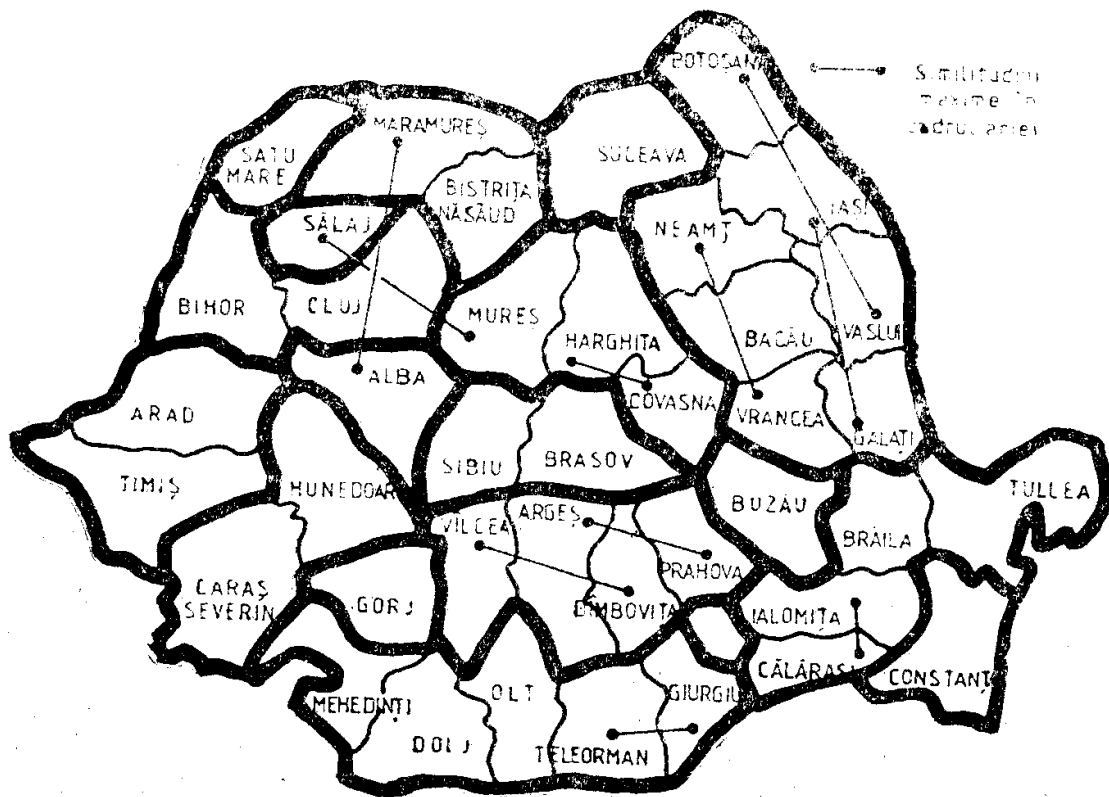

Fig. 1. Ariile culturale ale României (Analiza cluster cu legături complete)

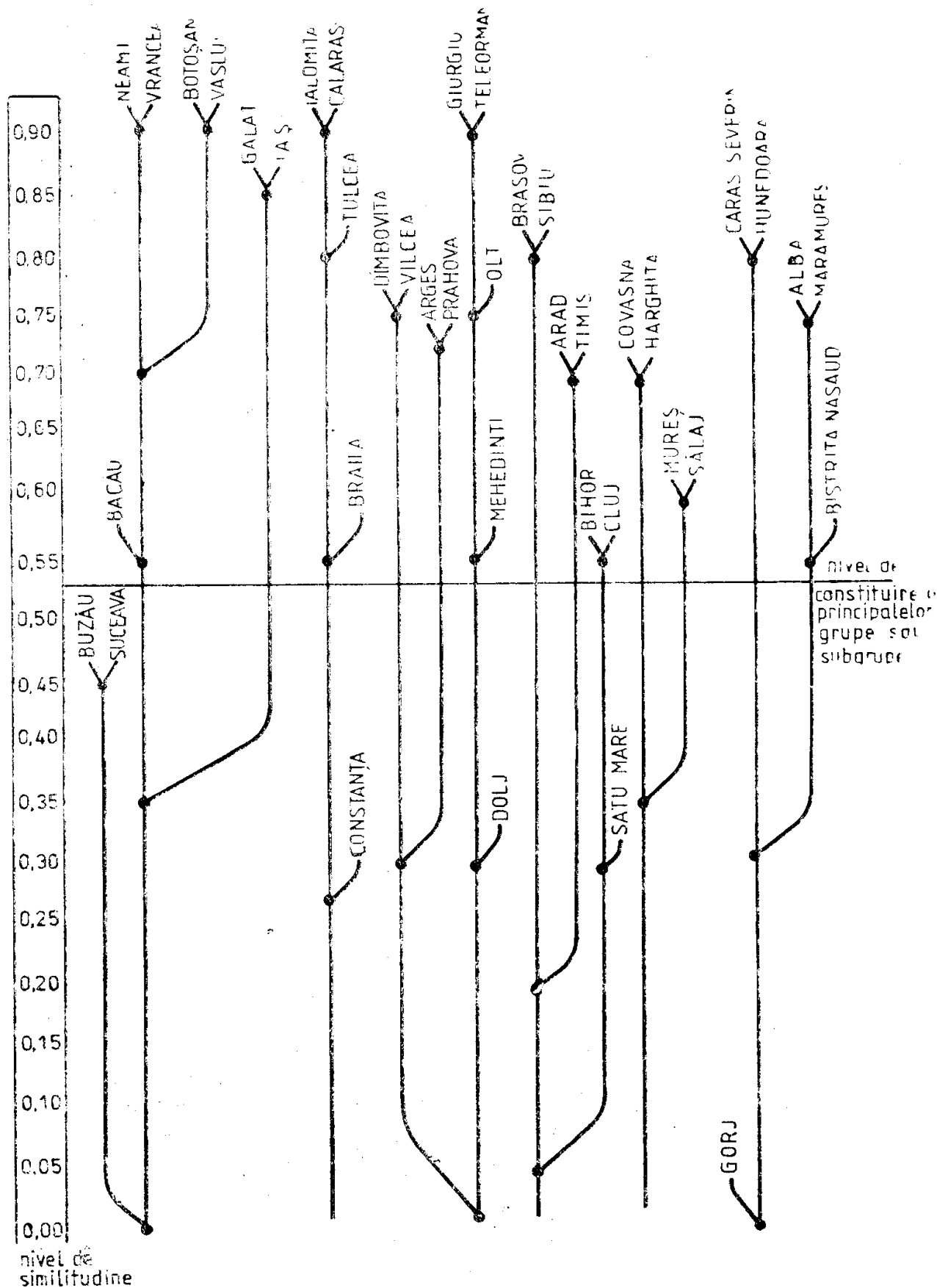

Fig. 2. Relații de similitudine culturală între județe (analiza cluster cu legături complete)

proximitatea unităților teritoriale care o compun. Distanța dintre Suceava și Buzău fiind foarte mare, am considerat că similitudinea profilurilor lor culturale rezultă probabil din contexte asemănătoare și nu din procese de comunicare culturală între ele. În cazul județelor Sălaj și Alba am admis că gravitează spre județe cu care nu sînt învecinate dar care se află totuși la o distanță relativ redusă. Un alt argument pentru separarea județelor Suceava și Buzău în grupe diferite este de natură statistică. Formațiunea acestor două județe are o stabilitate redusă: este suficient să adăugăm sau să excludem cîteva indicatori din analiză și gradul lor de asemănare se schimbă considerabil. Cu cei 19 indicatori folosiți pentru clasificare, similitudinea Suceava-Buzău este 0,43. Dacă la cei 19 indicatori adăugăm și ponderea populației urbane în 1986, județul cel mai asemănător cu Suceava nu mai este Buzăul ci Neamț, nivel de similitudine 0,71.

În fine, dacă se exclud indicatorii referitori la regiunea istorică și urbanizare, județul cel mai apropiat de Suceava devine Vîlcea. Această variație considerabilă a raporturilor de similitudine o dată cu schimbarea ușoară a bazei de indicatori denotă o situație de instabilitate a formațiunilor în care sînt implicate județele care „migreză” ușor de la o grupă la alta.

Zonele de incertitudine, granițele indefinite dintre grupări sînt date tocmai de astfel de județele cu „instabilitate” mare.

Datorită unor profiluri foarte specifice, ele se încadrează cu greu într-o grupare sau alta. Din acest motiv, orice variație în metodologia de clasificare le schimbă foarte ușor poziția. În aceeași categorie, în afară de Suceava și Buzău se încadrează și Gorj, Dolj, Satu Mare și Constanța. Toate aceste 6 județe sînt situate la baza arborilor din fig. 2 (sub nivelul

Fig. 3. Macro-arii culturale în România (analiza cluster cu legături medii)

de similitudine 0,50). Încadrarea lor într-o grupă sau alta pune probleme deosebite și implică, cel mai adesea, „tăieri” artificiale într-o realitate care nu acceptă totdeauna clase, granițe și ierarhii foarte clare. Obiectivele specifice ale cercetării, arta și intenția cercetătorului sînt elementele care duc la cea mai bună decizie în astfel de cazuri limită.

Prin ce anume se caracterizează ariile culturale delimitate este o altă întrebare la care va trebui răspuns altădată. Profilurile culturale dominante ale fiecărei arii vor putea fi reconstituite apelînd și la alte informații decît cele furnizate prin criteriile de clasificare. Va trebui ca diferitele cartografieri culturale ale țării să fie confruntate.

Deocamdată știm că delimitarea propusă a ariilor culturale are o validitate considerabilă. Pe acest temei ea poate fi utilă chiar din această fază pentru realizarea unor eșantioane reprezentative la nivel național în cazul în care obiectul analizei îl constituie comportamentele culturale. O primă folosire a acestei tipologii a ariilor culturale am realizat-o deja în cadrul unei cercetări reprezentative la nivel național, în colaborare cu colegii de la Laboratorul de studii și cercetări sociologice. Alături de tipul de localitate, aria culturală a funcționat ca un bun criteriu de stratificare în eșantionarea multistadială. Rezultatele provenite din sondajele care includ ariile culturale, drept criteriu de stratificare vor putea contribui la validarea și/sau corectarea tipologiei acestor arii.

Caracteristici de polarizare culturală

Chiar dacă pentru moment nu abordăm problema profilului cultural al ariilor delimitate, poate fi pusă, totuși, cea a caracteristicilor cu maximă vizibilitate, implicate în structurarea acestora.

O anume caracteristică are funcție de polarizare culturală regională în măsura în care distribuția teritorială a valorilor ei concordă, în mare, cu cea a ariilor sau subariilor culturale.

Interesează deocamdată, identificarea acestor caracteristici de maximă vizibilitate. Dacă ele se află sau nu într-o relație cauzală cu distribuția pattern-urilor culturale este o altă problemă. Asupra ei se vor pronunța analize ulterioare, aprofundate.

Regiunea istorică, regiunea geografică, profilul de dezvoltare și compoziția etnică par să fie principalele caracteristici de polarizare culturală la nivelul teritoriului național.

Forța de polarizare a regiunii istorice este relativ redusă. Moldova (cu excepția Sucevei) este singura regiune care se prezintă în același timp și ca arie culturală. În rest, pentru toate celelalte regiuni istorice se constată existența unor arii culturale care în mod sistematic încalcă granițele regiunilor.

Reanalizînd raporturile de similitudine cu o metodă mai puțin restrictivă (analiza Cluster cu legături medii) rezultă 5 mari grupuri culturale (fig. 3)

Componenta grupării	Grad mediu de consistență
1. Moldova (+ Buzăul)	0,27
2. Provinciile sudice : Muntenia (fără Buzău), Dobrogea și Oltenia (fără Gorj)	0,09
3. Ariile montan-românești de pe axa Maramureș-Gorj (Maramureș, Bistrița-Năsăud, Alba, Hunedoara, Caraș-Severin, Gorj)	0,18
4. Arii cu grupări etnice minoritare (Covasna, Harghita, Mureș, Sălaj, Bihor, Cluj, Satu Mare și Brașov, Sibiu, Arad, Timiș)	0,19
5. București	—

În cadrul Moldovei, zona de maximă omogenitate, principalul criteriu de polarizare culturală îl constituie gradul de dezvoltare a județelor. Formînd o subgrupă din punct de vedere cultural Galați și Iași sînt centre de dezvoltare în interiorul Moldovei. Botoșani și Vaslui constituie o subgrupă periferică în jurul aceluiași centru de atracție — Iași. Cele două subgrupe se structurează deci pe axa centru-periferie. Neamț și Bacău și Vrancea formează o a treia subgrupă cu nivel mediu de dezvoltare în interiorul Moldovei. Suceava și Buzăul sînt situate atît geografic cît și din punct de vedere al gradului de similitudine, la „marginea” ariei Moldovei. În contextul general al diferențelor de dezvoltare, migrația acționează și ea ca factor de polarizare culturală. Subgrupele culturale din Moldova coincid cu cele delimitate în funcție de pattern-urile de migrație (D. Sandu, 1987 : 230—231).

În zona culturală a provinciilor sudice, principalul criteriu de polarizare pare să fie cel geografic : 1. aria montan-colinară Vilcea, Argeș, Dîmbovița, Prahova ; 2. aria Cîmpiei Române — Mehedinți Dolj, Olt, Teleorman, Giurgiu și 3. aria Bărăganului și a Dobrogei — Călărași, Ialomița, Brăila, Tulcea, Constanța.

Transilvania, Banatul și Crișana-Maramureș sînt structurate în arii culturale care traversează frecvent granițele fiecăruia dintre ele. Aceste arii se structurează, la rîndul lor, în două mari grupări culturale. Una dintre ele pleacă de la nord spre sud și este formată din județe în care grupurile etnice minoritare din rural au o pondere redusă (nu depășeau 17% din 1977) : Maramureș, Bistrița-Năsăud, Alba, Caraș-Severin, Hunedoara și, din Oltenia, Gorj. Majoritatea localităților din aceste județe sînt situate în zone montan-colinare. Regimul de altitudine ridicată și predominanța populației românești distinge, deci, această zonă de celelalte arii de dincolo de munți. În cadrul zonei montan-românești se disting două arii în funcție de nivelul de dezvoltare. Caraș-Severin și Hunedoara este o arie cu dezvoltare industrială mai puternică decît Maramureș, Alba și Bistrița-Năsăud. Gorj este atît geografic cît și din punct de vedere al similitudinii la marginea zonei culturale respective.

În interiorul Transilvaniei se disting clar o arie de influență germană (Brașov, Sibiu) și una de influență maghiară cu nucleul în secuime (Covasna,

Harghita, Mureş şi Sălaj). Aceleaşi macro-grupări culturale a judeţelor cu pondere considerabilă a minorităţilor îi aparţin şi ariile din vest — Satu Mare, Bihor-Cluj şi Arad-Timiş. Sub aspect geografic judeţele din aceste arii au o situaţie foarte diversă.

Tabelul 1

Intelectuali, funcţionari şi persoane cu studii medii şi superioare pe judeţe şi arii culturale 1977.

Cod arie	Judeţ	Pondere absolvenţi de liceu sau facultate în total populaţia de + 12 ani	Pondere intelectuali şi funcţionari în populaţia activă
1	Botoşani	5,5	8,8
	Vaslui	6,0	9,1
	Neamţ	7,1	10,3
	Vrancea	6,3	8,7
	Galaţi	9,6	13,3
2	Ialomiţa	6,3	10,7
	Călăraşi	—	—
	Tulcea	6,7	11,4
	Brăila	9,3	13,0
3	Teleorman	5,6	8,7
	Ilfov	4,3	6,1
	Olt	6,7	9,7
4	Mehedinţi	7,3	10,7
	Dolj	9,5	12,4
	Vâlcea	8,0	10,1
5	Dimboviţa	7,3	10,2
	Argeş	9,9	12,7
	Prahova	10,3	15,3
6	Caraş-Severin	8,1	12,0
	Hunedoara	10,0	13,4
7	Timiş	16,4	16,6
	Arad	8,2	12,6
8	Cluj	15,2	16,7
	Bihor	9,0	12,0
9	Covasna	8,8	12,7
	Harghita	8,6	12,1
	Mureş	10,0	12,3
10	Sălaj	6,6	9,5
	Alba	8,7	11,5
	Maramureş	8,0	11,4
11	Bistriţa-Năsăud	6,4	8,8
	Braşov	14,4	17,9
12	Sibiu	11,3	15,2
	Satu Mare	8,4	11,8
13	Gorj	8,0	10,3
	Buzău	6,7	10,2
14	Constanţa	11,6	16,9
	Suceava	7,0	9,8
15	Bucureşti	31,5	32,8

BIBLIOGRAFIE

- A. Golopenția, D. C. Georgescu, *Populația Republicii Populare Române la 25 ianuarie 1948*, „Probleme economice”, nr. 2/1948.
- D. Sandu, *Migrația și dinamica structurii sociale*, I. Drăgan, C. Anastasiu (coord.), *Structura socială a României socialiste*, 1989 a
- D. Sandu, *Dezvoltarea socio-teritorială a României*, București Edit. Academiei, 1987
- D. Sandu, *Tranziție și diferențiere demografică în mediul rural*, „Vitorul social”, 4/1989 b
- VI. Trebici, *Model demografic național și submodele regionale*, „Viitorul Social”, 1/1984.
- VI. Trebici, *Demografia teritorială a României* București, Edit. Academiei 1986

iulie 1990

DUMITRU SANDU